

Vooruitgang van het Atlasproject van België

Hendrik Devriese & Kris Decler

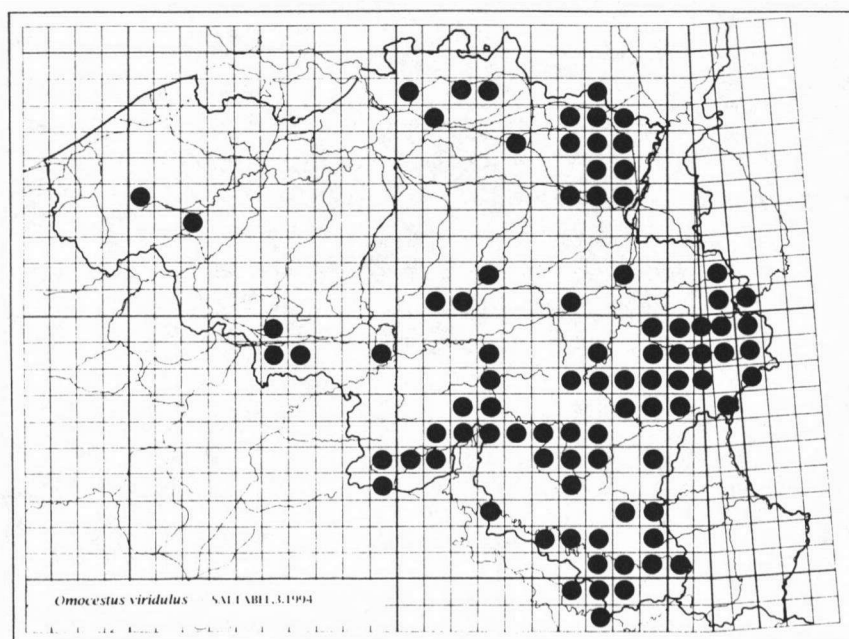
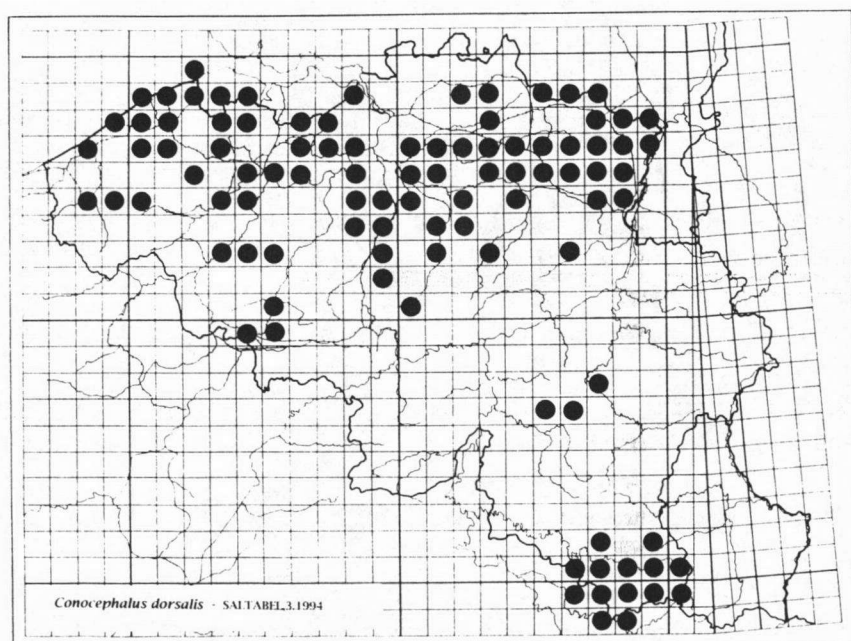
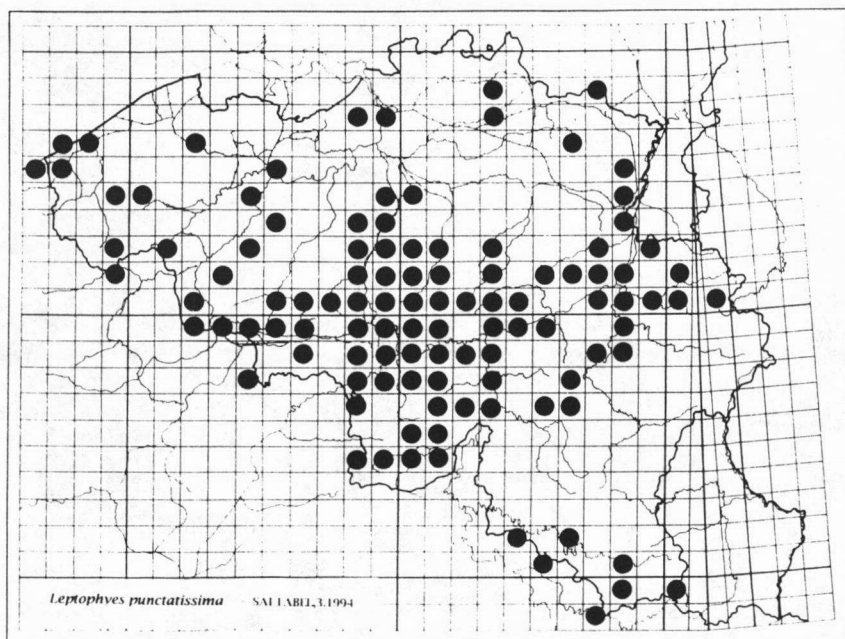
De Voorlopige verspreidingsatlas van de Sprinkhanen en Krekels van België (Devriese, 1988) begint stilaan voorbijgestreefd te raken. Verscheidene medewerkers van de sprinkhanenwerkgroep hebben de laatste vier jaar een schat aan nieuwe gegevens opgestuurd, zodat er stilaan kan worden gedacht aan de publicatie van een nieuwe atlas. In dit artikel zal, aan de hand van enkele voorbeelden, worden geschetst hoever het staat met onze kennis van de verspreiding van de inheemse sprinkhanen en krekels, en wat er nog nodig is vooral er een nieuwe atlas kan verschijnen.

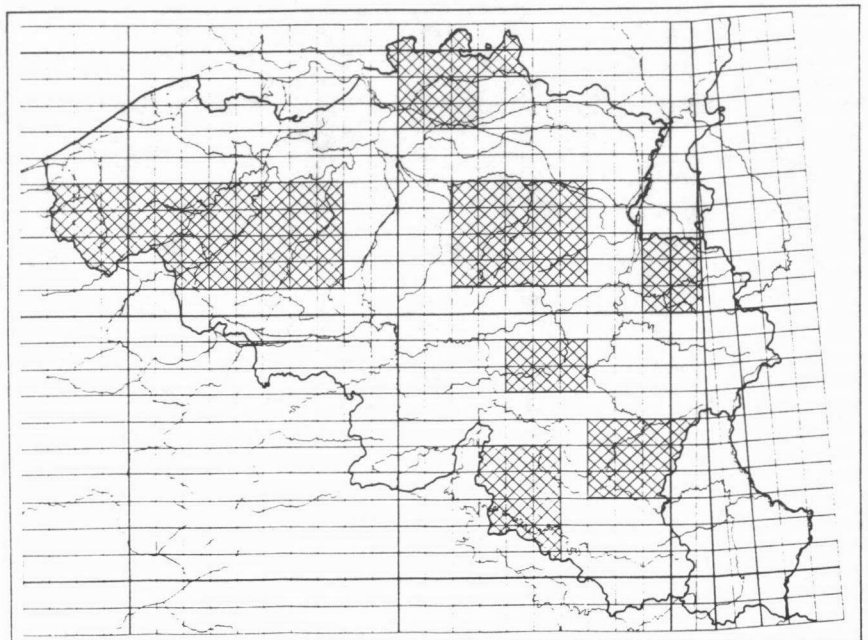
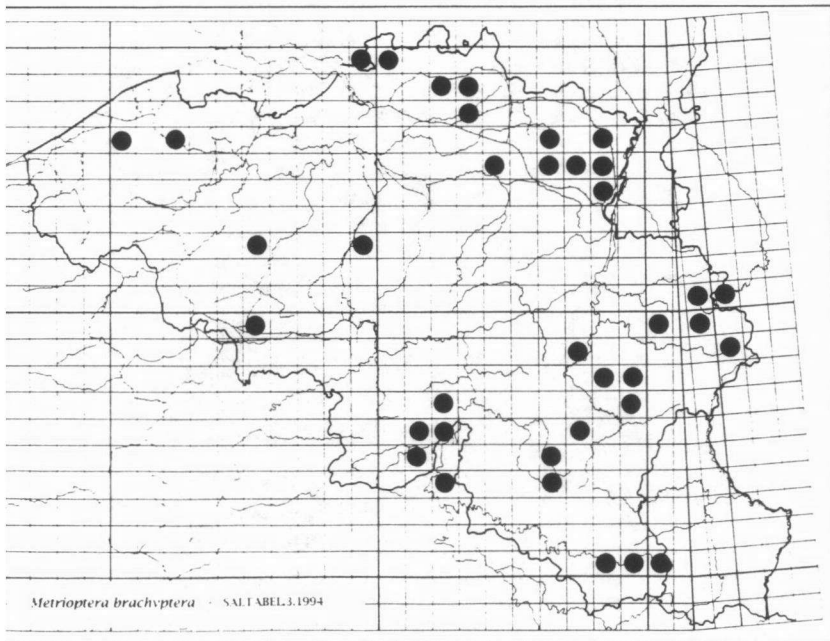
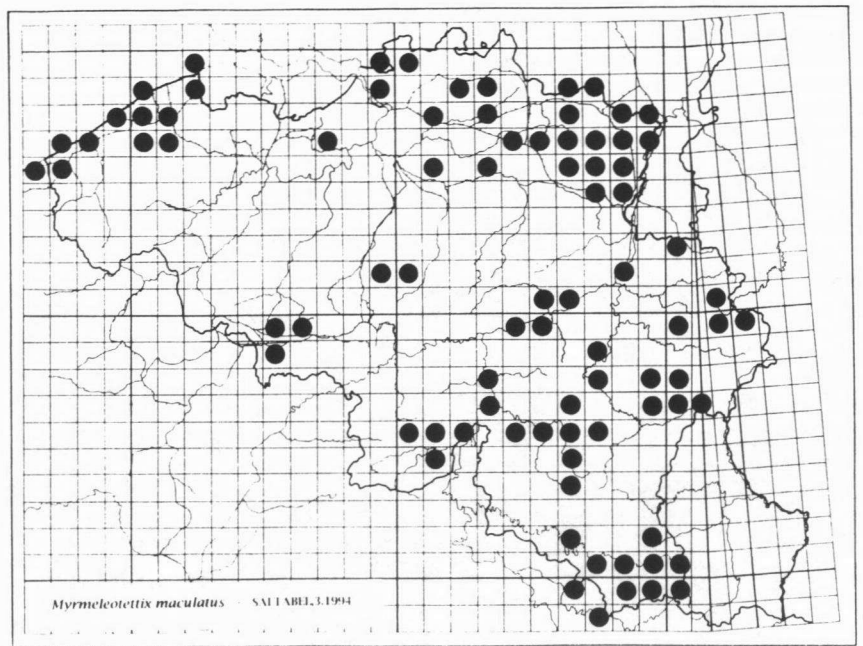
Uit figuur 1 blijkt reeds duidelijk dat voor vrij algemene soorten de bedekking sterk is verbeterd. *Leptophyes punctatissima* is nu bekend vanuit zowat 110 hokken (waarnemingen na 1950, meestal zelfs na 1980), terwijl er in de voorlopige atlas slechts een dertigtal hokken met waarnemingen bekend waren. De soort blijkt vooral aanwezig te zijn in het centrum van het land (Leem- en Kalkstreek), maar daarnaast zijn er ook nog meer dan 20 hokken uit andere streken, met uitzondering van de Ardennen. Een paar 'gaten' in het verspreidingsgebied zijn te verklaren door de slechte bemonstering: het zuiden van West- en Oost-Vlaanderen, Haspengouw en een gedeelte van de Condroz. Vermoedelijk komt de soort hier ook algemeen voor, maar ter bevestiging is nog veel veldwerk nodig. Over de verspreiding in Binnen-Vlaanderen en de Kempen is ook nog onvoldoende bekend om de verspreiding te verklaren. Ook hier zijn dringend bijkomende waarnemingen nodig, liefst met aanduiding van bodem- en vegetatietype. Een tweede soort waarvan de verspreiding nu veel beter gekend is ten opzichte van de voorlopige verspreidings-

atlas, is *Conocephalus dorsalis*. Ze blijkt algemeen voor te komen in het noorden en het uiterste zuiden van het land. Opnieuw geldt hier de vaststelling dat zuidelijk West- en Oost-Vlaanderen onvoldoende geïnventariseerd zijn, tesamen met Haspengouw en het Hageland. Tevens ontbreken waarnemingen van de Antwerpse noorderkempen. Opvallend is nog het geïsoleerde voorkomen in een klein gebied aan de rand van Condroz en Ardennen (waarnemingen van Axel Gosseries).

Omocestus viridulus komt voornamelijk voor in de Kempen en de Ardennen. Wie het biotoop van de soort goed kent, vermoedt onmiddellijk dat de witte vlekken in beide streken (Antwerpse Kempen en Zuidelijke Ardennen) te wijten zijn aan onvoldoende bemonstering. Voorts zorgt de soort in het westen van het land voor enkele nog op te lossen vragen over haar zeer locale voorkomen. Bijkomende waarnemingen zijn ook hier gewenst.

Een enigzins gelijkaardige verspreiding heeft *Myrmeleotettix maculatus* - met gelijkaardige witte vlekken in Antwerpen en Luxemburg - doch hier is er een licht afwijkend patroon in het westen: in de kuststreek en de aanpalende gebieden van West-Vlaanderen is de soort nog ruim verspreid, maar verder zijn er enkele geïsoleerde gebieden in het Waasland, Zuid-Brabant en de Borinage. Deze geïsoleerde gebieden zouden wel eens zeer belangrijk kunnen zijn voor het natuurbehoud, aangezien het vermoedelijk relict zijn van de vóór de negentiende eeuw veelvuldig voorkomende wastines (woeste gronden).

Een laatste verspreidingskaart geeft *Metrioptera brachyptera* weer. Ten onrechte zou men eruit kunnen besluiten dat deze soort nog redelijk goed verspreid is. In feite komt de soort enkel in grote populaties voor in grote heideterreinen in de Kempen en de Lorraine (meestal natuurreservaten of militaire domeinen) en in hoogveengebieden in de Ardennen (natuurreservaten, maar ook terreinen die volledig dreigen te verbossen). Tenslotte zijn er nog de kalkgraslanden van Maas en Viroin (een zeer beperkt gebied, dat in verbinding staat met het hoogveen van de Hautes Buttés in Frankrijk) en een vijftal geïsoleerde vindplaatsen in het westen van het land, waar de soort zeer sterk bedreigd is. Voor deze soort is het van groot belang dat alle vindplaatsen nauwkeurig gelocaliseerd worden, zodat er eventueel nog wat kan worden gedaan om het verdwijnen van de soort tegen te gaan.

Deze vijf voorbeelden tonen aan dat onze kennis van de verspreiding al een flink eind is opgeschoten, maar dat er anderzijds ook nog meer waarnemingen nodig zijn vooraleer de atlas kan worden gepubliceerd. Op het volgende kaartje zijn zeven gebieden aangeduid, die dringend een meer systematische inventarisatie vereisen. In sommige gevallen betreft het relatief arme streken (Zuid-West en Oost-Vlaanderen, Haspengouw en het land van Herve), maar andere zijn rijk aan interessante biotopen en kunnen dus nog vele waarnemingen van zeldzame of weinig bekende soorten bevatten.

Wie wat intensiever in deze gebieden wil inventariseren mag dit steeds melden (H. Devriese: 02/460.46.02 's avonds of het weekeinde). Vermoedelijk zijn er nog vele leden die hun waarnemingen - ook van beter gekende streken - nog niet hebben opgestuurd. Alles is welkom, van de waarneming van een Krasser tot die van een Wrattenbijter. Gegevens opsturen kan je onder gelijk welke vorm: waarnemingsformulieren, waarnemingsboekjes, een computerlijst, een briefje met losse waarnemingen. We hopen tijdens het najaar een oplossing te vinden om de gegevens wat sneller in te voeren in het computerbestand, want momenteel is hiervoor nog te weinig tijd vrijgemaakt (we beschikken helaas niet over administratieve ondersteuning vanwege een museum of universiteit).

Laten we hopen dat er dit jaar en volgend jaar voldoende gegevens worden ingestuurd, zodat een atlas kan worden gepubliceerd in 1996. Intussen houden we jullie op de hoogte van de vorderingen via deze nieuwsbrief.

Résumé

Avancement de l'atlas des Orthoptères de Belgique

L'atlas provisoire des Orthoptères (Devriese, 1988) est devenu dépassé, grâce aux nombreuses données les dernières années par les membres du groupe de travail.

La figure 1 donne la répartition de *Leptophyes punctatissima*. Le nombre de carrés où l'espèce a été rencontrée a beaucoup augmenté, mais il est clair que les 'trous' dans le centre du pays seront comblés si ces régions seront mieux explorées. La présence dans le nord du pays est peu claire, et les observations devraient être accompagnées par une description de l'habitat.

La répartition de *Conocephalus dorsalis* est assez bien connue, elle montre les régions peu explorées dans le nord: la Campine anversoise, la Hesbaye et le sud des Flandres.

Omocestus viridulus est commun en Campine et en Ardenne. La partie méridionale de cette région demande de plus amples explorations.

Myrmeleotettix maculatus a une distribution comparable, sauf dans l'ouest. Il semble que les sites dans le centre du pays ont une signification particulière: il s'agit en effet des relictés des terrains vagues, qui ont disparu dans cette région à partir du siècle passé.

Metrioptera brachyptera est une espèce vulnérable. Elle habite les fagnes en Ardennes, les landes tourbeuses en Campine et quelques sites isolés dans l'ouest. La localisation de ces sites est très importante pour pouvoir les conserver.

La dernière carte montre les régions qui ont été insuffisamment explorées. Les volontaires peuvent signaler chez H. Devriese (02/460.46.02) quelle région ils veulent étudier. Avant de pouvoir publier un nouvel atlas, il importe que les membres envoient toutes leurs données, sous n'importe quelle forme (formulaires, livrets, listings, fiches, ...). Un nouvel atlas pourrait alors être publié en 1996.